

HOMILADORLIK DAVRIDA PREEKLAMPSIYA VA EKLAMPSIYA HOLATLARINING KLINIK XUSUSIYATLARI VA PROFILAKTIKASI

Omonova Dilfuza Xolli qizi

Termiz Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

e-mail: dilfuzavomonova@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada homiladorlik davrida uchraydigan eng xavfli asoratlardan biri bo'lgan preeklampsiya va eklampsiya kasalliklarining kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, diagnostikasi hamda davolash va profilaktika choralari yoritilgan. Ushbu kasalliklar onalar va chaqaloqlar o'limining muhim sabablaridan biri hisoblanadi. Shuningdek, maqolada ushbu patologik holatlarni erta aniqlash va tibbiy nazoratni kuchaytirishning ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: preeklampsiya, eklampsiya, homiladorlik patologiyasi, arterial gipertenziya, proteinuriya, ona va bola salomatligi.

ABSTRACT

This article discusses the causes, clinical manifestations, diagnosis, treatment, and prevention of preeclampsia and eclampsia, which are among the most dangerous complications occurring during pregnancy. These conditions are considered one of the major causes of maternal and neonatal mortality. The article also analyzes the importance of early detection of these pathological conditions and strengthening medical monitoring during pregnancy.

Keywords: preeclampsia, eclampsia, pregnancy pathology, arterial hypertension, proteinuria, maternal and child health.

KIRISH Homiladorlik davrida yuzaga keladigan asoratlar ona va bola salomatligiga jiddiy xavf tug'dirishi mumkin. Shunday patologik holatlardan biri

preeklampsiya va eklampsiya hisoblanadi. Preeklampsiya homiladorlikning ikkinchi yarmida paydo bo'ladigan arterial gipertenziya, siydikda oqsil paydo bo'lishi hamda turli organ tizimlarining zararlanishi bilan tavsiflanadi. Agar ushbu holat o'z vaqtida aniqlanib davolanmasa, u eklampsiya bosqichiga o'tishi mumkin. World Health Organization ma'lumotlariga ko'ra, preeklampsiya homilador ayollarning taxminan 3–8 foizida uchraydi va onalar o'limining muhim sabablaridan biri hisoblanadi.

Shu sababli ushbu kasalliklarning etiologiyasi, klinik belgilari va profilaktika choralarini chuqur o'rganish tibbiyot xodimlari va o'qituvchilar uchun muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI So'nggi yillarda preeklampsiya va eklampsiya muammosi bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Tadqiqotchilar ushbu kasalliklarning rivojlanish mexanizmi asosan platsenta qon tomirlarining rivojlanishidagi buzilishlar bilan bog'liq ekanligini ta'kidlaydilar.

Bir qator ilmiy manbalarda preeklampsiyaning asosiy belgilariga arterial gipertenziya, proteinuriya va shishlar kirishi qayd etilgan. Ayrim tadqiqotchilar kasallikning rivojlanishida immunologik omillar, genetik moyillik hamda endotelial disfunktsiya muhim rol o'ynashini ta'kidlaydilar.

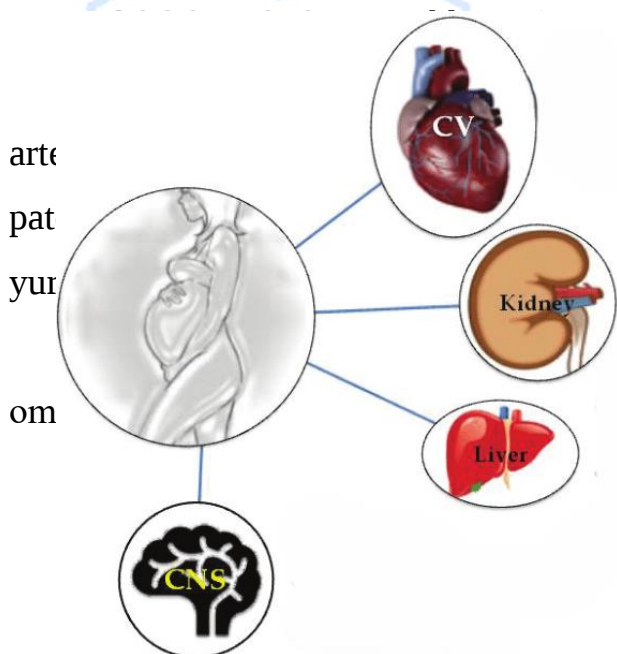
Shuningdek, ilmiy adabiyotlarda preeklampsiyaning og'ir shakllari eklampsiya, HELLP-sindromi va boshqa asoratlarga olib kelishi mumkinligi qayd etilgan. Zamonaviy tibbiyotda ushbu kasallikni davolashda qon bosimini nazorat qilish, homila holatini monitoring qilish hamda zarur hollarda tug'ruqni erta amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI Mazkur tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

- Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish metodi Preeklampsiya va eklampsiya bo'yicha mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar o'rganildi hamda ularning ilmiy xulosalari tahlil qilindi.
- Taqqoslash metodi Turli tadqiqotchilarning ilmiy qarashlari o'zaro taqqoslanib, umumiy xulosalar chiqarildi.

➤ Tizimli tahlil metodi Kasallikning etiologiyasi, klinik belgilarini hamda profilaktika choralarini tizimli ravishda o'rganish amalga oshirildi.

Mazkur metodlar orqali preeklampsiya va eklampsiyaning rivojlanish omillari hamda profilaktika choralari o'rganildi.

hunchasi va rivojlanish sabablari
g 20-haftasidan keyin paydo bo'ladigan
kda oqsil aniqlanishi bilan tavsiflanadigan
; turli organlariga, jumladan buyrak, jigar va
satadi.

ibabi to'liq o'rganilmagan, biroq quyidagi
numkin:

ich egizak)
alliklari

- ❖ semizlik
- ❖ oilaviy moyillik

Tadqiqotlarga ko'ra, preeklampsiya ko'pincha platsenta qon tomirlarining rivojlanishidagi buzilishlar bilan bog'liq bo'ladi.

Kasallikning klinik belgilari

Preeklampsiya quyidagi belgilar bilan namoyon bo'lishi mumkin(1-rasm):

- arterial qon bosimining oshishi
- siydikda oqsil aniqlanishi (proteinuriya)
- bosh og'rig'i
- ko'rishning buzilishi
- yuz va qo'llarda shish paydo bo'lishi
- qorinning yuqori qismida og'riq

CV - Yurak qon tomir tizimida

o'zgarishlar

bo'lishi)

oshishi

Kidney - Buyrak,
Proteinuriya (siydikda oqsil paydo

Liver - Jigar, jigar fermentlarining

HELLP sindromi

CNS - Markaziy asab tizimi

1-rasm. Preeklampsiyaning klinik belgilari

Homiladorlik davrida preeklampsiya va eklampsiya rivojlanganda organizmning turli tizimlarida kuzatiladigan asosiy klinik belgilar. Kasallik yurak-qon tomir tizimida arterial gipertenziya va yurakning strukturaviy o'zgarishlari bilan, buyraklarda proteinuriya bilan, jigarda qorinning yuqori qismidagi og'riq va HELLP sindromi bilan, markaziy asab tizimida esa bosh og'rig'i, ko'rish buzilishlari, giperrefleksiya va tutqanoq holatlari bilan namoyon bo'ladi.

Ba'zi hollarda kasallik aniq belgilar bermasligi mumkin va u faqat tibbiy tekshiruv jarayonida aniqlanadi.

Eklampsiya va uning asoratlari

Eklampsiya – preeklampsiyaning eng og'ir bosqichi bo'lib, u tutqanoq (talvasa) yoki koma bilan namoyon bo'ladi. Ushbu holat ona va bola hayoti uchun juda xavflidir.

Eklampsiya quyidagi asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin:

- muddatidan oldin tug'ruq
- platsentaning ajralib ketishi

- ✚ homila rivojlanishining sekinlashishi
- ✚ buyrak va jigar faoliyatining buzilishi
- ✚ ona va bola o'limi

Shu sababli preeklampsiyani erta aniqlash eklampsiya rivojlanishining oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Davolash va profilaktika choralari

Preeklampsiyani davolashda asosiy maqsad ona va bola salomatligini saqlab qolishdir. Bunda quyidagi choralar qo'llaniladi:

- ✓ qon bosimini nazorat qilish
- ✓ muntazam laborator tekshiruvlar
- ✓ homilaning holatini kuzatish
- ✓ zarur hollarda dori vositalarini qo'llash

Tibbiyot amaliyotida tutqanoqning oldini olish uchun magniy sulfat preparati qo'llanilishi mumkin. Tadqiqotlarga ko'ra, ushbu preparat eklampsiya rivojlanish xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Profilaktika choralariga quyidagilar kiradi:

- homilador ayollarni muntazam tibbiy ko'rikdan o'tkazish
- sog'lom turmush tarziga rioya qilish
- qon bosimini nazorat qilish
- to'g'ri ovqatlanish

XULOSA Preeklampsiya va eklampsiya homiladorlik davrida uchraydigan eng xavfli patologik holatlardan biri hisoblanadi. Ushbu kasalliklar ona va bola salomatligiga jiddiy zarar yetkazishi mumkin. Shuning uchun ularni erta aniqlash, doimiy tibbiy nazoratni ta'minlash hamda profilaktik choralarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega. Tibbiyot xodimlari va ta'lim muassasalari o'qituvchilari ushbu kasalliklar haqida chuqur bilimga ega bo'lishlari, homilador ayollar orasida tushuntirish ishlarini olib borishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sadulloeva M.A., Zakirova F.A., Tursunova M.U., Abdukhakimov A.A., Ikramova S.A., Djuraeva V.Kh. *An integrated approach to determining the risk of developing preeclampsia in pregnant women with hypertensive conditions*. Cardiology of Uzbekistan. 2025; 2(2): 99–109.
2. Rasul-Zade Y.G., Bozorova D.B., Bikkulova M.M. *Recurrent preeclampsia*. Medical Science of Uzbekistan. 2025.
3. Karimov A.X., Axmedova G.A. *Is it necessary to treat the mild preeclampsia?* Reproductive Endocrinology. 2017; 34: 64–66.
4. Musakhodjaeva D.A., Eshimbetova G.Z., Sadikova K.Z., Juraeva D.M., Azizova Z.Sh., Rustamova N.B., Masaidova I.B. *Prognostic biomarkers of pre-eclampsia in pregnant women*. Journal of Advanced Zoology. 2023.
5. Radjabova Z.A. *Clinical-genetic interaction as a foundation for severe preeclampsia*. Models and Methods in Modern Science. 2025.
6. Akbarov A.T., Nazarov F.Y., Xusseanova M.A. *Features of intensive therapy for preeclampsia and eclampsia*. The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research. 2021.
7. Safarova L.A., Safarov A.T. *Diagnosis of DIC syndrome in severe complications of pregnancy*. International Journal of Medical Science and Clinical Research. 2025.
8. Mamarizaev I., Ikhtiyarova G., Dustova N., Rakhmanova N., Mirzaeva D., Nishanova F., Karimova L., Abdurahmonov A. *Comparative analysis of maternal and fetal outcomes in preeclampsia with and without HELLP syndrome in Uzbek women*. 2025.
9. Cunningham F.G., Leveno K.J., Bloom S.L., et al. *Williams Obstetrics*. 26th ed. New York: McGraw-Hill; 2022.
10. World Health Organization. *Recommendations for prevention and treatment of pre-eclampsia and eclampsia*. Geneva; 2018.